

Lausuntopyyntö ja diaarinumero: VN/10618/2024

FI-Natura ry:n lausunto 1.12.2025

Kuluttajansuojalain uudistaminen vihreän siirtymän edistämiseksi

1. Johdanto

FI-Natura ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. FI-Natura ry edustaa suomalaisen sertifioitujen luonnonkosmetiikan valmistajia. Esitämme näkemyksemme koskien vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin kansallista täytäntöönpanoa erityisesti siltä osin, miten ympäristöväitteitä, ympäristömerkkejä ja erilaisia sertifiointeja käsitellään. Lausuntomme ei koske tavaroiden korjaamisdirektiiviä.

Haluamme kiinnittää erityistä huomiota luonnonkosmetiikkasertifikaattien asemaan ja siihen, että niitä ei tule automaattisesti rinnastaa tai lukea lainsäädännössä ympäristömerkeiksi.

2. Yleiset huomiot direktiivin implementoinnista

Pidämme tärkeänä, että direktiivin implementointi selkeyttää yrityksille, mitä pidetään ympäristöväitteenä ja ympäristömerkinä ja ehkäisee aidosti harhaanjohtavia väitteitä. Samalla tulee huolehtia, ettei direktiivi kuitenkaan tarpeettomasti rajoita vakiintuneita, läpinäkyviä ja kuluttajille tuttuja sertifiointikäytäntöjä, jotka eivät tosiasiallisesti ole ympäristömerkkejä, vaan liittyvät tuoteryhmän erityisiin ominaisuuksiin (kuten luonnonkosmetiikan määritelmiin, raaka-aineisiin ja valmistusperiaatteisiin).

3. Luonnonkosmetiikkasertifikaatit eivät automaattisesti ole ympäristömerkkejä

Luonnonkosmetiikkasertifikaatit on pääsääntöisesti kehitetty määrittelemään ja yhdenmukaistamaan, mitä “luonnonkosmetiikalla” tarkoitetaan, asettamaan vaatimuksia raaka-aineiden alkuperälle (esim. luonnollinen/synteettinen), prosessoinnille ja koostumuksille ja lisäämään läpinäkyvyyttä erittäin säännellyssä tuoteryhmässä (kosmetiikka-asetuksen puitteissa).

Luonnonkosmetiikkasertifikaattien ensisijainen funktio ei yleisesti ole esittää ympäristöväitettä koko tuotteen elinkaaresta, ekologisuudesta tai ilmastovaikutuksista, vaan rajata ja kuvata käytettyjen ainesosien luonnetta ja jalostusperiaatteita sekä joissain tapauksissa myös tiettyjä laadullisia tai eettisiä kriteerejä. Täten luonnonkosmetiikkasertifikaatit eivät automaattisesti ole rinnasteisia esimerkiksi viranomaisen tai kansallisen ympäristömerkkijärjestelmän (kuten Joutsenmerkin) kaltaisiin kokonaisvaltaisiin ympäristömerkkeihin. Ne eivät myöskään lähtökohtaisesti anna kuluttajalle viestiä tuotteen kokonaisympäristövaikutuksesta, hiilijalanjäljestä tai resurssitehokkuudesta, vaan rajatummasta laadullisesta ominaisuudesta (luonnonmukaisuus, tietyt ainesosäsäännöt).

3.1 FI-Natura sertifikaatin tarkoitus ja luonne

FI-Natura ry on vuonna 2014 perustettu suomalainen voittoa tavoittelematon yhdistys, joka myöntää ja valvoo FI-Natura-sertifikaattia suomalaiselle luonnonkosmetiikalle. Sertifikaatti osoittaa, että tuotteet täyttävät FI-Naturan määrittämät kriteerit luonnollisuuden ja kotimaisuuden suhteen. FI-Natura-sertifikaatti on suojattu ja rekisteröity tavaramerkki (tarkastusmerkki). Sertifikaattikriteerit ovat julkiset ja luettavissa yhdistyksen kotisivuilla.

FI-Natura-sertifikaatti on kehitetty määrittelemään luonnonkosmetiikan kriteerit suomalaisessa toimintaympäristössä, asettamaan vaatimuksia raaka-aineiden alkuperälle (luonnollinen tai luonnollista alkuperää, kotimaiset raaka-aineet), poissulkemaan tietyt synteettiset aineet ja rajaamaan prosessointimenetelmiä, toimimaan kuluttajalle merkinä kotimaisuudesta ja kotimaisesta työstä sekä tukemaan läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta kosmetiikkamarkkinalla, jossa kuluttajan on muutoin vaikea hahmottaa ”luonnollisuuteen” liittyviä väitteitä.

FI-Natura-sertifikaatin ensisijainen funktio ei ole esittää väitettä tuotteen kokonaisympäristövaikutuksista, hiilijalanjäljestä, resurssitehokkuudesta tai elinkaaren aikaisesta ympäristökuormituksesta. Se kuvaa ennen kaikkea tuotteen koostumusta ja raaka-aineiden luonnetta, tuotesarjan korkeaa kotimaisuusastetta sekä sertifikaatin luonnonkosmetiikalle asettamia laatu- ja ainesosaperiaatteita.

FI-Natura ry tarjoaa lisäksi jäseny yrityksilleen neuvontaa luonnonkosmetiikasta, kosmetiikan raaka-aineista ja niiden saatavuudesta. Yhdistys auttaa jäseny yrityksiään tarvittaessa etsimään toimittajia kotimaisille raaka-aineille.

Näistä syistä FI-Natura-sertifikaatti ei ole rinnasteinen esimerkiksi viranomaisen tai kansallisen ympäristömerkkijärjestelmän (kuten Joutsenmerkin) kaltaisiin, koko tuotteen elinkaarta tai laajasti ymmärrettyä ympäristövaikutusta kuvaaviin merkintöihin, eikä sitä tule määrittää ympäristömerkiksi.

3.2 Riskit, jos luonnonkosmetiikkasertifikaatit luettaisiin ympäristömerkeiksi

Mikäli luonnonkosmetiikkasertifikaatit luettaisiin suoraan ympäristömerkeiksi direktiivin ja kansallisen täytäntöönpanolain tarkoituksessa, seurauksena olisi useita ongelmia:

1. Oikeudellinen epäselvyys ja tulkintaepävarmuus

Yhtäältä luonnonkosmetiikan laatustandardit ja toisaalta laajat ympäristöväittämät sekoittuisivat, mikä vaikeuttaisi sekä valvontaa että yritysten omaa reilua ja läpinäkyvää viestintää.

2. Kohtuuton hallinnollinen taakka

Yritykset, jotka hyödyntävät pitkään vakiintuneita luonnonkosmetiikkasertifikaatteja, joutuisivat mahdollisesti merkittävien lisävelvoitteiden ja -kulujen piiriin, vaikka ne eivät tosiasiallisesti tee laaja-alaisia ympäristöväitteitä vaan kuvaavat tuotteen erityisluonnetta.

3. Kuluttajainformaation vääristyminen

Kuluttajalle välittyvä viesti hämärtyisi, jos kaikki sertifikaatit niputettaisiin saman kategorian ”ympäristömerkeiksi”, vaikka osa on luonteeltaan ensisijaisesti laatu- tai koostumusstandardeja.

4. Innovaatioiden ja hyvien käytäntöjen jarruttaminen

Luonnonkosmetiikkasektorilla on kehitetty läpinäkyviä, tarkasti määriteltyjä kriteeristöjä. Liiallinen ja epätarkka sääntely voisi heikentää kannustimia kehittää ja ylläpitää vapaaehtoisia, kuluttajille hyödyllisiä sertifiointijärjestelmiä.

4. Ehdotuksemme lainsäädäntöön

Esitämme, että direktiivin kansallisessa implementoinnissa:

- 1. Määritellään selkeästi, mitä ympäristömerkillä tarkoitetaan, esimerkiksi suhteessa:**

- a. kriteerien kohteeseen (tuotteen koko elinkaari / elinkaaren tietty vaihe vs. koostumus- tai laatukriteeri)
 - b. väitteen sisältöön (ympäristövaikutusten vähentäminen vs. ainesosien luonne).
2. Todetaan nimenomaisesti, että FI-Natura-sertifikaatti ei ole ympäristömerkki, vaan
 - luonnonkosmetiikan koostumus- ja laatusertifikaatti,
 - jonka ensisijainen tarkoitus on rajata ja määritellä luonnonkosmetiikan kriteerit, ei ilmaista tuotteen kokonaisympäristövaikutusta.

Tämä voidaan tehdä joko pykälätasolla yleisempänä rajauksena tai lain perusteluissa esimerkinomaisesti mainiten FI-Naturan kaltaiset sertifikaatit, jotka liittyvät pääasiassa tuotteen koostumukseen ja ainesosiin.

3. Poikkeustapaukset voidaan kattaa yleissäännöillä

Mikäli jokin luonnonkosmetiikkaan liittyvä sertifikaatti sisältäisi nimenomaisia, laajamittaisia ympäristöväitteitä (esim. merkittävä ilmasto-/hiilijalanjälkiväite), siihen soveltuisivat luonnollisesti yleiset ympäristöväitteitä koskevat säännökset. Tämä voidaan kuitenkin ratkaista tapauskohtaisesti väitteen sisällön perusteella, ei pelkän sertifikaatin luokituksen kautta.

5. Kuluttajansuoja ja läpinäkyvyys FI-Naturan yhteydessä

Korostamme, että myös FI-Natura-järjestelmän taustalla on kuluttajansuojan ja läpinäkyvyyden vahvistaminen. Tästä syystä tuemme vaatimusta siitä, että sertifikaattien kriteerit ovat julkisia ja ymmärrettäviä. Lisäksi kannatamme sitä, ettei sertifikaattien yhteydessä anneta perusteettomia tai liian laajoja mielikuvia tuotteen ympäristövaikutuksista. Samalla pidämme tärkeänä, että lainsäädäntö sallii FI-Naturan kaltaisten, selkeästi rajattujen luonnonkosmetiikkasertifikaattien käytön ilman, että niitä automaattisesti tulkitaan ympäristömerkeiksi.

6. Yhteenveto FI-Naturan osalta

Yhteenvetona esitämme, että vihreän siirtymän kuluttajansuojadirektiivin toimeenpanossa on tärkeää tehdä ero varsinaisten ympäristömerkkien ja muiden, rajatumpia ominaisuuksia kuvaavien sertifikaattien välillä. Toimeenpanossa tulisi huomioida, että FI-Natura-sertifikaatti on suomalaisen luonnonkosmetiikan koostumus- ja laatusertifikaatti, ei ympäristömerkki, ja näin ollen FI-Natura tulisi jättää ympäristömerkkejä koskevien erityissäännösten ulkopuolelle, ellei sen yhteydessä nimenomaisesti esitetä laajoja

ympäristöväitteitä. Tällä ratkaisulla turvataan sekä kuluttajansuoja että mahdollisuus hyödyntää FI-Naturan kaltaisia, vakiintuneita ja läpinäkyviä sertifiointijärjestelmiä suomalaisessa kosmetiikkakentässä.

Taru Laitinen

Petra Paldanius

FI-Natura ry

FI-Natura ry